

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็ก เยาวชน บนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

โดย...อาจารย์ ดร.นันทิดา จันทร์รางคู่ อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ทั่วโลก ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คน การคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้เกิดภาวะสังคมไร้พรมแดนและในอนาคตความไร้พรมแดนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการเคลื่อนย้ายของผู้คนดังกล่าว วัฒนธรรมจึงไม่จำกัดอยู่ในขอบเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งตามคนไปด้วย พื้นที่ของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่หนึ่งที่เห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่มากับความเจริญและการพัฒนาความเป็นเมือง แต่เน้นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งคนในพื้นที่ต่างรับรู้รับทราบทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว จึงนำไปสู่การเกิดขึ้นทั้งประโยชน์ที่เทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าได้แพร่กระจายเข้ามาในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้นำเอาสิ่งแปลกใหม่และวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยเข้ามาสู่ชุมชนและผู้คนในอำเภอพุทธมณฑลอย่างคึกคักบานเบิกไป ดังตัวอย่างของความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในพื้นที่ และการก้าวเข้ามาของผู้คนต่างถิ่น และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตในรูปแบบที่ไม่คุ้นเคย จากสังคมดั้งเดิมที่เคยดำเนินชีวิตแบบที่ต้องพึ่งพิงระบบเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ จึงต้องปรับตัวเพื่อตั้งรับกับความแปลกใหม่ของผู้คน สภาพแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายอย่างเท่าทัน

กระบวนการสร้างสรรค์ **"สื่อสารอย่างสร้างสรรค์-มองวัฒนธรรมผ่านเลนส์"** เป็นสิ่งที่ชุมชนและทีมวิจัยร่วมกันเลือกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการจำนวน 60 คน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับแกนนำของแต่ละชุมชน ลงมือสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปิน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการอย่างแท้จริงโดยคำแนะนำจากแกนนำชุมชนและครูในโรงเรียน และดำเนินการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ **"เรียนรู้ เข้าใจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม"** **"พุทธมณฑล บ้านเรารูรักเหงารู้เท่าทัน"** **"มองวัฒนธรรมผ่านเลนส์"** **"เรียนรู้ผ่านสื่ออย่างสร้างสรรค์ร่วมกันในชุมชน"** โดยโครงการเน้นการใช้สารคดีเป็นสื่อกลางในการเล่าขานเรื่องราวโดยฝีมือจากเด็กและเยาวชน อาทิ เรื่องขนมไทยยายช่วย สนามบ้านฉัน มหาสวัสดิ์แหล่งท่องเที่ยวมหัศจรรย์ เป็นต้น กระทั่งนำไปสู่การถอดบทเรียน การดำเนินงานและการคืนความรู้สู่ชุมชนโดยการนำสารคดีดังกล่าวไปถ่ายทอดและนำเสนอในชุมชน เพื่อคนในชุมชนโดยเด็กและเยาวชนจากในชุมชน

ด้วยความเชื่อและศรัทธาในพลังที่เกิดขึ้นจากพลังภายในชุมชนโดยคนในชุมชน และพลังแห่งการสร้างสรรค์จากเด็กและเยาวชน ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนสังคมในโลกอนาคตที่มีความแตกต่างหลากหลาย โครงการจึงคาดหวังว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนนำไปสู่การสร้างพลเมืองของประชาคมโลกที่รู้รักเหงาและตระหนักรู้เท่าทันต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้บริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันและอนาคตต่อไป

อาจารย์ ดร. นันทิดา จันทร์รางศู

อาจารย์ประจำหลักสูตรพัฒนธรรมศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

E-Mail address : nantida.cha@mahidol.ac.th

ข้อมูลจากโครงการ

"การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็ก เยาวชนบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ภายใต้แผนงานวิจัยการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน และชุมชนบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คณะผู้วิจัย ดร. นันทิดา จันทร์รางศู ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

นางสาวถนอมศรี เปลี่ยนสมัย หัวหน้าโครงการ